

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

КАФЕДРА МАТЕРІАЛОЗНАВСТВА ТА ЛИВАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

Освітньо-професійна програма «Будівництво та цивільна інженерія» підготовки
здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
Спеціальність 192 «Будівництво та цивільна інженерія»
Галузь знань 19 «Архітектура та будівництво»

КРОПИВНИЦЬКИЙ – 2023

1. Загальна інформація

Назва курсу	Інтелектуальна власність
Викладач	КРОПІВНИЙ Володимир Миколайович, кандидат технічних наук, професор
Профайл викладача	http://mlv.kntu.kr.ua/STAFF.html ORCID – https://orcid.org/0000-0002-5313-0226 https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=isyWD_0AAAAJ
Контактний телефон, E- mail	+38 (0522) 380-488, vlkropivny@gmail.com
Консультації	<i>очні</i> – відповідно до затвердженого графіку консультацій; <i>онлайн</i> – е-листування, вебінари на платформі Zoom (за запитом здобувача вищої освіти)
Система Дистанційного навчання	http://moodle.kntu.kr.ua/

2. Анотація до дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основи правових та економічних аспектів інтелектуальної власності у галузі архітектури та будівництва.

Програма навчальної дисципліни включає 6 тем, які складені на основі чинного законодавства України та міжнародно-правових актів з урахуванням основних теоретико-методологічних підходів щодо вивчення правових основ інтелектуальної власності, вироблених вітчизняною на зарубіжну правову науку.

В умовах стрімкого розвитку науково-технічного прогресу в сучасному світі інтелектуальна діяльність людини в різних сферах духовного і матеріального виробництва набуває усе більшого значення. Усі новітні досягнення в сфері науки, виробництва, у розвитку наукомістких і високотехнологічних виробництв являють собою результат творчої діяльності людини і є об'єктами інтелектуальної власності. Питання охорони і використання інтелектуальної власності в сучасних умовах переходу до ринкових відносин починають відігравати все важливішу роль у комерційній, підприємницькій і виробничій діяльності підприємств та установ України усіх форм власності. У цьому відношенні всім, хто займається або готується до подібного роду діяльності, необхідно досить чітко уявляти собі, що таке інтелектуальна власність, у чому полягає її сутність, як вона охороняється в сучасному світі і до яких серйозних матеріальних витрат може привести порушення її прав.

3. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення здобувачів з питаннями створення, набуття прав, управління, захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, як особливого виду прав на результати творчої діяльності в сучасному суспільстві. Основним завданням вивчення дисципліни є формування компетентностей, важливих для особистісного розвитку фахівців та їхньої конкурентоспроможності на сучасному ринку праці, зокрема обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері захисту інтелектуальної власності, здатність до використання принципів, методів та

організаційних процедур дослідницької та/або інноваційної діяльності.

4 Формат дисципліни

Викладання курсу передбачає для засвоєння дисципліни традиційні лекційні та практичні заняття із застосуванням електронних презентацій, дискусію, написання рефератів.

Для денної форми навчання формат очний (offline / Facetoface).

Для заочної форми навчання: під час сесії формат очний (offline/facetoface), у міжсесійний період – дистанційний (online).

5. Програмні результати вивчення дисципліни:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен набути наступні компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність до системного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 02. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 03. Здатність здійснювати пошук, аналізувати й критично оцінювати інформацію з різних джерел.

ЗК 04. Здатність генерувати нові ідеї та реалізовувати їх у вигляді обґрунтованих інноваційних рішень.

ЗК 06. Уміння працювати як індивідуально, так і в команді.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 01. Здатність інтегрувати та застосовувати знання й розуміння наукових понять, теорій і методів різних галузей науки й техніки для розв'язання складних наукових та інженерних мультидисциплінарних задач у галузі будівництва та цивільної інженерії.

СК 02. Здатність розробляти та реалізовувати проекти в галузі будівництва та цивільної інженерії за умови забезпечення надійності та довговічності конструкцій, прийняття раціональних інноваційних проектних і технологічних рішень, впровадження заходів з ресурсо- та енергозбереження

СК 08. Здатність ефективно використовувати відомі та розробляти інноваційні методи й технології проектування та зведення будівель і споруд, науково обґрунтовувати можливість і доцільність їх застосування, дотримуючись вимог захисту інтелектуальної власності.

СК 09. Здатність аргументувати вибір запропонованого методу розв'язання конкретної інженерної задачі, критично оцінювати отримані результати та захищати прийняті рішення.

Програмні результати навчання:

РН 01. Знання та розуміння сучасного стану, тенденцій розвитку, найбільш важливих розробок та новітніх технологій у галузі будівництва та цивільної інженерії; уміння застосовувати їх для створення інновацій.

РН03. Уміння знаходити в доступних джерелах, аналізувати, оцінювати та засвоювати потрібну наукову й технічну інформацію у сфері архітектури та будівництва, а також в інших галузях, у тому числі іноземною мовою

РН05. Застосовувати інформаційно-комунікаційні технології, існуючі програмні комплекси та навички програмування для розв'язання інженерних завдань

РН11. Дотримуватись норм академічної та професійної доброчесності, знати та виконувати правові норми щодо захисту інтелектуальної власності, комерціалізації результатів науково-дослідної, винахідницької та проектної діяльності.

6. Обсяг дисципліни

Ознака дисципліни, вид заняття	Кількість годин
Рекомендації щодо семестру вивчення	1 семестр
Кількість кредитів / годин	3 / 90
Кількість змістових модулів	2
Нормативна / вибіркова	Нормативна
лекції	16
практичні	16
самостійна робота	58
Вид підсумкового контролю:	Залік

7. Пререквізити

Ефективність засвоєння змісту дисципліни значно підвищиться, якщо здобувач вищої освіти за другим рівнем вищої освіти попередньо опанував матеріал таких дисциплін: «Філософія», «Українська мова», «Іноземна мова фахового спілкування», «Теорія технічних систем», «Основи права».

8. Технічне й програмне забезпечення / обладнання

Для викладання дисципліни «Інтелектуальна власність» застосовуються: Ноутбук HP 250 (2017р.) – 1 од.

Мультимедійний проектор TLD-XD2000 (2017 р.)–1 од., екран - 1 од., локальна комп'ютерна мережа, вільний доступ до Інтернету.

9. Політика курсу

Організація освітнього процесу. Викладач і здобувачі повинні дотримуватися вимог «Положення про організацію освітнього процесу ЦНТУ», «Положення про дотримання академічної доброчесності НПП та здобувачами вищої освіти», інших нормативних актів університету <http://www.kntu.kr.ua/?view=univer&id=4>.

Академічна доброчесність. Очікується, що здобувачі дотримуватимуться «Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ», усвідомлюючи наслідки її порушення.

Відвідування занять. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що здобувачі братимуть активну участь у лекційних та практичних заняттях курсу. Пропущені заняття мають бути відпрацьованими не пізніше, ніж за тиждень до екзаменаційно-залікової сесії.

Поведінка на заняттях. Недопустимими є списування, плагіат, несвоєчасне виконання завдань та самостійної роботи, пасивність під час занять.

10. Навчально-методична карта дисципліни

Тема	Кількість год.		
	Лекції	Практичні заняття	Сам. роб.
Тема №1. Інтелектуальна власність як право на результат творчої діяльності людини	2	2	9
Тема №2. Система інтелектуальної власності	2	2	9
Тема №3. Охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності	4	8	9
Тема №4. Інноваційне підприємництво та управління правами інтелектуальної власності	4	4	10
Тема №5. Економіка інтелектуальної власності	2	-	10
Тема №6. Захист прав інтелектуальної власності	2	-	11
Всього	16	16	58

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Зміст	Кількість годин
1	Вивчення Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»	1.1. Вивчення термінології 1.2. Установи у сфері охорони прав на винаходи (корисні моделі) 1.3. Умови надання правової охорони 1.4. Умови патентоздатності винаходу, корисної моделі 1.5. Об'єкти винахідницької діяльності 1.6. Права винахідників, роботодавців, правовласників	2
2	Ознайомлення з патентною інформацією	2.1. Первинні та вторинні джерела патентної інформації. 2.2. Бібліографічна і технічна патентна інформація. 2.3. Державний реєстр патентів України на винаходи. 2.4. Публікації про видачу патенту. 2.5. Патентні покажчики. 2.6. Патентна бібліотека	2

3	Міжнародна патентна класифікація.	3.1.Класифікація патентної інформації 3.2.Патентна інформація. 3.3. Призначення МПК. 3.4. Розділ, клас, підклас, група, підгрупа МПК. 3.5. Повний класифікаційний індекс згідно з МПК.	2
4	Вивчення ДСТУ 3575-97 «Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення».	4.1. Пошук та використання патентної інформації. 4.2. Розробка регламенту пошуку інформації. 4.3.Оформлення звіту про патентні дослідження. 4.4.Визначення патентної чистоти об'єктів техніки. Експертиза на новизну.4.5.Аналіз патентно-ліцензійної ситуації. 4.6.Аналіз ведучих в даному виді техніки фірм.	2
5	Правила складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель.	5.1. Заявка на винахід 5.2. Опис винаходу 5.3. Формула винаходу 5.4. Реферат 5.5. Міжнародна заявка 5.6. Визначення пріоритету 5.7. Експертиза заявки 5.8. Реєстрація патенту. 5.9. Оскарження рішення за заявкою	4
6	Особливості складання і подання заявки на сорти рослин.	6.1. Визначення термінів 6.2. Критерії придатності сорту для набуття прав інтелектуальної власності на нього 6.3. Умови державної реєстрації сорту 6.4..Порядок набуття прав на сорт рослин 6.5.. Заявка на сорт 6.6. Формальна та <i>кваліфікаційна</i> експертиза 6.7. Експертиза на придатність сорту для поширення 6.8.Реєстр сортів рослин України 6.9. Видача документів про права на сорт 6.10. Право на поширення сорту в Україні.	2
7	Складання ліцензійних договорів	7.1. Уступка прав на об'єкти інтелектуальної власності. 7.2. Види та зміст ліцензійних договорів 7.3.Порядок подання, розгляду, реєстрації 7.4. Публікації відомостей про передачу права власності на винахід.	2
	Разом		16

Самостійна робота

Номер теми (зі структу залікових кредитів)	Зміст самостійної роботи Опрацювання окремих розділів програми, які не викладаються на лекціях	Кількість годин
Тема 1	<p>1.1. Еволюція промислової власності. 1.2. Еволюція авторського права і суміжних прав. 1.3. Соціально-економічні стратегії в країнах світового товариства. [Інтелектуальна власність та патентознавство: підручник / Н. О. Білоусова, Н. В. Гаврушкевич, М. А. Данильченко та ін.: за ред. проф. П. М. Цибульова та доц. А. С. Ромашко. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. – 374 с. – с.43-63].</p>	7
Тема 2	<p>2.1. Міжнародні договори про інтелектуальну власність. 2.2. Членство України в міжнародних договорах про інтелектуальну власність. 2.3. Всесвітня організація інтелектуальної власності, її структура та основні функції. 2.4. Міжнародна співпраця в рамках регіональних договорів про інтелектуальну власність. [Інтелектуальна власність та патентознавство : підручник / Н. О. Білоусова, Н. В. Гаврушкевич, М. А. Данильченко та ін.: за ред. проф. П. М. Цибульова та доц. А. С. Ромашко. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. – 374 с. – с.34 -39].</p>	7
Тема 3	<p>3.1. Охорона прав на породи тварин, наукові відкриття. 3.2. Форми охорони авторських прав. 3.3. Охорона суміжних прав. 3.5. Охорона прав на об'єкти авторського права і суміжних прав за кордоном. [Інтелектуальна власність та патентознавство: підручник / Н. О. Білоусова, Н. В. Гаврушкевич, М. А. Данильченко та ін. : за ред. проф. П. М. Цибульова та доц. А. С. Ромашко. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. – 374 с. – с.295 – 296, с.240-320]. Підготовка до практичного заняття. Робота над рефератом.</p>	9
Тема 4	<p>4.1. Міжнародна торгівля ліцензіями. 4.2. Основні цілі продажу ліцензій. 4.3. Ціна ліцензії . 4.3. Паушальні платежі і роялті. 4.4. Франчайзинг. Основні види франчайзингу: виробничий, товарний і сервісний. [Попова Л.М. Інтелектуальна власність. Підручник. Л.М. Попова., А.В. Хромов, І.В. Шуба: Харків, «Федорко», 2021, с. 262. – с.160-194]. Підготовка до практичного заняття. Робота над рефератом. Підготовка до практичного заняття. Робота над рефератом.</p>	8
Тема 5	<p>5.1. Використання об'єктів права інтелектуальної власності у власному виробництві. 5.2. Внесення інтелектуальної власності до статутного капіталу підприємства. [Інтелектуальна власність та патентознавство: підручник / Н. О. Білоусова, Н. В. Гаврушкевич, М. А. Данильченко та ін.: за ред. проф. П. М. Цибульова та доц. А. С. Ромашко. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. – 374 с. – с.120-125, с.135-140] . Підготовка до практичного заняття. Робота над рефератом.</p>	7

Тема 6	6.1. Захист прав інтелектуальної власності в рамках угоди TRIPS. 6.2. TRIPS як одна з угод Світової організації торгівлі. Основні вимоги угоди TRIPS щодо захисту прав інтелектуальної власності за порушення прав інтелектуальної власності. [Світличний О. П. Право інтелектуальної власності: Підручник. – Вид. 2 / О. П. Світличний. – К.: НУБіП України, 2016. – 355 с.] Підготовка до заліку.	10
	Всього за семестр	48

11. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: залік.

Контроль знань і умінь здобувачів (поточний та підсумковий) здійснюється згідно з кредитною трансферно-накопичувальною системою організації освітнього процесу в ЦНТУ. Рейтинг здобувача другого рівня вищої освіти із засвоєння результатів навчання визначається за стобальною, дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС. Він складається з рейтингу поточної навчальної роботи впродовж семестру, для оцінювання якої призначається 100 балів. Семестровий залік проводиться на останньому занятті, до початку екзаменаційної сесії. Навчальний план передбачає при вивченні навчальної дисципліни виконання певних видів робіт на лекційних, практичних, семінарських заняттях, виконання індивідуальних завдань, інших видів навчальної діяльності, тому оцінка здобувачам вищої освіти вище 60 балів може виставлятися без виконання ними підсумкової залікової роботи.

Вимоги до письмової роботи. Вивчення дисципліни передбачає обов'язкове виконання студентами заочної форми навчання письмової контрольної роботи за індивідуальним варіантом відповідно до порядкового номера здобувача за списком в навчальних журналах академгрупи. Максимальна оцінка роботи – 30 балів.

Вимоги до самостійної роботи. 1. Поглиблене вивчення питань тем за методичними вказівками викладача.

2. Систематичне опрацювання лекційного матеріалу, запропонованої базової та допоміжної літератури з питань курсу.

3. Самостійна підготовка до заліку.

У процесі підготовки за темами (питаннями) курсу, що віднесені для самостійного опрацювання, здобувачам слід звернути особливу увагу на засвоєння зазначених ключових понять та термінів. Обов'язковим вважається ведення робочого конспекту, який повинен містити розгорнутий або тезисний огляд питань, що віднесені для самостійного опрацювання, а також визначення ключових понять і термінів.

У процесі вивчення курсу для поточного контролю самостійної роботи студентів денної форми навчання та якості засвоєння ними матеріалу викладач використовує проведення поточних контрольних робіт, тестування.

Самостійна робота студентів заочної форми навчання передбачає самостійне вивчення окремих питань тем за методичними вказівками викладача. Здобувач повинен опрацювати необхідний обсяг навчальної літератури та нормативно-правових актів. У ході засвоєння програми курсу, під час підготовки до іспиту, рекомендується звертатись до першоджерел (міжнародних нормативно-правових актів, Конституції України, законів, наказів, інструкцій міністерств та інших нормативно-правових документів) і до монографічної літератури, в якій висвітлено основні погляди на відповідні проблеми, наводяться та аналізуються нормативно-правові акти.

Шкала оцінювання

Розподіл балів, які отримують студенти при вивченні дисципліни «Інтелектуальна власність»

Поточний контроль та самостійна робота																Підсумковий контроль	
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2							Всього	Залік		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	ЗК 1	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	ЗК 2		
5	5	5	5	5	5	5	15	5	5	5	5	5	5	5	15	100	100

Примітка: T1, T2, ..., T14 – тижні, ЗК1, ЗК2 – поточний змістовий контроль

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів визначені [Положенням про організацію освітнього процесу в ЦНТУ](#) (с. 32-33).

12. Рекомендовані література й джерела

Методичне забезпечення:

- Інтелектуальна власність. Методичні рекомендації до вивчення курсу. Укладач: Кропивна А. В.- Кропивницький, ЦНТУ, 2023. - с.46.
- Інтелектуальна власність. Методичні вказівки до виконання практичних робіт. Укладач: Кропивна А. В.– Кропивницький: ЦНТУ, 2020. – 97 с.
- Контрольні тести.
- Питання до самопідготовки.

Джерела:

- Інтелектуальна власність та патентознавство : підручник / Н. О. Білоусова, Н. В. Гаврушкевич, М. А. Данильченко та ін. : за ред. проф. П. М. Цибульова та доц. А. С. Ромашко. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. – 374 с.
- Верба І.І. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник/ І.І.Верба, В.О.Коваль; за ред. С.В. Чікін. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: НТУУ «КПІ», 2013. – 262 с.

3. Попова Л.М. Інтелектуальна власність. Підручник. Л.М. Попова., А.В. Хромов, І.В. Шуба: Харків, «Федорко», 2021, с. 262.
4. Світличний О. П. Право інтелектуальної власності: Підручник. – Вид. 2 / О. П. Світличний. – К.: НУБіП України, 2016. – 355 с.
5. Аксютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За заг ред канд. юрид. наук, доц. Нестерцової-Собакарь О.В. – Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. – 140 с.
6. Ходаківський Є. І. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти [текст] Підручник: 3-тє вид., перероб. та доп. / Є. І. Ходаківський, В. П. Якобчук, І. Л. Литвинчук. – К.: «Центр учбової літератури», 2017. – 504 с.
7. Мікульонок І. О. Інтелектуальна власність та патентознавство: підручник / І. О. Мікульонок. – 3-тє вид., переробл. та доповн. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2019. – 244 с.
8. Наукова діяльність. Патентознавство. Інтелектуальна власність: Підручник / Укладачі: Г.О. Оборський, І.М. Чістякова, Д.Д. Татакі, О.С. Білоусов, І.Б. Кривдіна, В.П. Кубко, С.Х. Яворський. — К.: Каравела, 2020. — 232 с.
9. Intellectual property: law and the information society. Cases and Materials/ William Neal Reynolds Professor of Law Duke Law School/ 5 Edition, 2021, p.830.

Законодавство України про інтелектуальну власність

1. Конституція України, від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР;
2. Цивільний кодекс України, від 16.01.2003 р. № 435-IV;
3. Господарський кодекс України, від 16.01.2003 р. № 436-IV;
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984р. №8073-Х
5. Кримінальний кодекс України, від 05.04.2001 р. № 2341-III;
6. Митний кодекс України, від 11.07.2002 р. № 92-IV;
7. Цивільний процесуальний кодекс України, від 18 03.2004 р № 1618-IV;
8. Господарський процесуальний кодекс України, від 06.11 1991 р №1798-XII;
9. Декрет Кабінету Міністрів України "Про державне мито" від 21.01.1993 №7-93;
10. Закон України "Про авторське право і суміжні права" від 23-12.1993 №3792-XII;
11. Закон України "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" 15.12.1993 №3687-XII;
12. Закон України "Про охорону прав на промислові зразки" від 15.12.1993 №3688-XII;
13. Закон України "Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем", від 05.11.1997 №621/97-ВР;
14. Закон України "Про охорону прав на сорти рослин" від 21.04.1993 №3116-XII;
15. Закон України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг", від 15.12.1993 №3689-XII;
16. Закон України "Про охорону прав на зазначення походження товарів", від 16.06.1999 № 752-XIV;
17. Закон України "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних", від 23.03.2000 № 1587-III;
18. Закон України "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування", від 17.01.2002 №2953-III.

Міжнародні договори з інтелектуальної власності

1. Загальна декларація прав людини, від 10.12.1948 р.
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, від 16.12.1976р.
3. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності, від 14.07.1967 р.
4. Всесвітня декларація про інтелектуальну власність, від 26.06.2000р.
5. Всесвітня конвенція про авторське право, від 06.09.1952 р.
6. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів, від 24.07.1971 р.
7. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, від 20.12.1976 р.
8. Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення, від 26.10.1961 р.
9. Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм, від 29.10.1971 р.
10. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми, від 20.12.1996 р.
11. Паризька конвенція про охорону промислової власності, від 20.03.1883р.
12. Договір про патентну кооперацію, від 19.06.1970 р.
13. Договір про патентне право, від 01.06.2000 р.
14. Женевський акт Гаазької угоди про міжнародну реєстрацію промислових зразків, від 02.07.1999 р.
15. Мадридська Угода про міжнародну реєстрацію знаків, від 14.04.1891 .р,
16. Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків, від 27.06.1989 р.
17. Спільні правила до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків та Протоколу до цієї Угоди (у редакції, чинній на 01.04.2004 р.)
18. Адміністративні інструкції з застосування Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків та Протоколу до цієї угоди (у редакції, чинній на 01.04.2004 р.
19. Договір про закони щодо товарних знаків, від 27.10.1994 р.
20. Ніццька угода про Міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків, від 15.06.1957 р.
21. Угода про заходи щодо попередження та припинення використання неправдивих товарних знаків та географічних зазначень, від 14.04.1891 р.
22. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності, від 15.04.1994р.
23. Угода про співробітництво .по припиненню правопорушень у сфері інтелектуальної власності, від 21.09.2000 р.
24. Договір про проведення узгодженої антимонопольної політики, від 25.01.2000 р.

10. Інформаційні ресурси

1. <http://www.rada.gov.ua> – інформаційно-пошукова система законодавчих і нормативних документів України
2. <http://iii.ua/uk> - Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності»
- 3 <https://www.wipo.int/portal/en/index.html> - Всесвітня організація інтелектуальної власності